

Asszony feketében

(Regény)

Nagy János ült az ágy szélén. Vakarózott, közben ruháját kereste tekintetével. Nem kellett keresnie, mindig ugyanoda tette, huszonhat esztendeje mindig ugyanoda teszi, az asztalra, abban a sorrendben, ahogy vetkezni szokott: kabát, mellény, nadrág, ing.

– Mondtál valamit? – kérdezte, mert úgy rémlett, motyogott valamit az asszony, és hátha fontos közlendője támadt, amire szüksége lehet azon a napon, ami most kezdődik.

– Maholnap nagypapa leszel.

Erre a megjegyzésre semmi szüksége nem volt Nagy Jánosnak, tehát elengedte a füle mellett. Felállt. Háta mögé kulcsolta kezét és csontos bütykét neki nyomogatta elgémberedett gerincének, majd jobbra-balra hajlongott törzsével, jóleső nyögésekkel kísérve mozdulatait.

Öltözködéshez látott. Ing, nadrág, mellény, kabát. Kikukucskált az ablakon, a hegyet figyelte. Jó idő lesz, gondolta. A hegy tisztán, kivehetően látszott.

Megállt az ágynál.

– Megyek – mondta.

Erzsi kinyitotta a szemét

– Jó – mondta. Ásított.

Nagy János megnézte felesége arcát. Kivette magából a tüskét és beleszúrta Erzsi szívébe:

– Te máris nagyanyó vagy.

Jókedvűen karikázott ki a kapun.

Erzsi felkelt. Magára húzta ruháját. Tétován végigsimította, mintha a ráncokat hozná rendbe. Keze megállt a mellénél. Kereste, aztán alányúlt és emelt rajta. Így ment a tüköria. Pipiskedett, kellett magától a tükörnek. Hirtelen hagyta abba. Elengedte mellét. A ruha ellaposodott, mintha nem is lenne melle.

– Te máris nagyanyó vagy.

Állt a szoba közepén, bámult maga elé.

– Te máris nagyanyó vagy!

Harapd el a nyelved. kívánta. Aztán azt kívánta. hárcsak felfordulna a biciklivel, törne el a lába és seise jönne helyre. Rá lenne szorulva, meaint ki lenne szolgáltatva. Egy rönke pillanatra fölöttlött benne, hogy most illenék keresztet vetnie, hiszen ilyen rosszat nem kívánhat hitese urának, de megint felmorajlott benne: Te máris...

Behunyta a szemét. A szavak vesszőcsapásai suhoatak.

Ő semmi rosszat nem akart azzal mondani. Tegnap itt járt a lányuk, azt jött megmondani, hogy terhes. Megmondta volna már tegnap, de Jancsi későn jött haza, ő már aludt. Hát azért mondta meg reggel, félálomban.

Harapd el a nyelved...

Erzsi, miközben a baromfit etette, emésztő gondolatokká viaskodott. Már van egy hónapja, hogy nem nyúlt hozzá, pedig olyan, mint egy bika. Ki van hízza.

Biztos van valakije.

Erzsi belerúgott az egyik tyúkba, nem hagyott békét a csirkéknek.

– A guta üssön meg! – ripakodott rá.

Maga is megijedt a hangjától, éles, rikácsoló volt.

Elhatározta, ha hazajön az ura reggelizni, előveszi.

Nyolc óra felé be is állított, lármásan, és mivel nyitotta rá az ajtót!

– Jóreggelt, nagymama!

Erzsinek ugyancsak fognia kellett magát, hogy a fejéhez ne vágjon valamit.

Nagymama az a...

Dúlt-fúlt, csapkodott, János azonban hiába faggatta, mi ütött bele, nem szólt.

Erzsi nem merte beváitani elhatározását, félt, hogy ha kimondja, vége mindennek, beigazolódik. Jánosnak megnőtt a szarva, mióta téveszben van, foghegyről beszél vele, s azt is könnyedén a szeme közé vágná, kivel van jóban.

Csak nem Annussal?!

Erzsi elhatározta, figyelni fogja őket.

Annussal kezdte. Összeakadtak, még azon a délelőttön összeakadtak a boltban. Annus, ahelyett, hogy köszönt volna, azt kérdezte:

– Hogy vagy, Erzsi?

– Ahogy az uram hagyott – öntötte el az epe Erzsit.

– Akkor jól lehetsz – vágott vissza azonnyomban Annus.

A várakozó asszonyok felnevettek. Erzsi is nevetni próbált, nehogy észrevegyenek rajta valamit. Aztán belemerült a nézelődésbe, a pultra rakott árut fogdosta rebbenő, hirtelenkedő kézzel. Elterelődött róla a figyelem. Tekintetével megkerestek Annust, és sírni lett volna kedve.

Annus szép volt.

Dörömböltek az ajtón. Harsányi Gyula téveszelnök, akinek erőnek erejével akasztották nyakába a nyugós hivatalt, felkattintotta az éjjeli lámpát és a lustán ketyegő vekkerre meredt. Fél egy. Tekintete végiglobbant a pizsamáján, és meztelán trappolt az ajtóhoz, közben a kínok kínját szenvedte meg, uramisten mi történhetett, csak nem gyúlt ki valamelyik ó?!

Egy asszony állt az ajtóban.

– Mi a baj, Nagyné?!

– Jöjjön, gyorsan jöjjön! Az uram...

Erzsi nem bírta tovább, sírva fakadt.

– Mi van az urával?! – kiáltotta az elnök – Beszéljen már, az ég szerelmére!

– Öltözzön! – jött meg az asszony hangja – Azonnal öltözzön. Jöjjön velem.

– Ha nem mondja meg végre, mi van az urával, nem öltözöm.

– A piszok! A nyomorult! A senkiházi!

Az elnök levegőbe csapta a kezét.

– Az isten áldja már meg, nyögje ki végre, micsinált az ura?!

– Csal... megcsal... Jöjjön, nézze meg maga is, oszt vigye a közgyűlés elé, és vágják ki, hogy a lába se érje a földet. A bitang! A kódisfajzat! Jöjjön! Öltözzön már, még mindig nem öltözik?!

– Hálaistennek! – rogyant le a férfi az ágyra megnyugodva – Már azt hittem, valami baja történt.

– Hát ez magának semmi, ez nem baj?! – Erzsi fezekogott.

– Ilyesmiért éjnek évadján felverni az embert – Harsányi dühösen csavargatta a fejét – Még hogy én menjek. Oda! A gyertyát tartani? Hát még mit nem.

– Akkor verje meg magát is a mindenható isten! – sikította Erzsi eszelősen, és bevágta az ajtót, elfutott.

Legalább megkérdeztem volna, kivel szeretkezik, gondolta unottan. Kulcsra zárta az ajtót, visszafeküdt és aludt tovább.

A tanácselnök gondterhelten ült asztalánál, amikor Harsányi rányitotta az ajtót.

– Szevasz!

– Szervusz – köszönt vissza kényszeredetten a tanácselnök.

– Lóg az orrod, Imre bátyám? – kérdezte Harsányi, lehuppanva a nyikorgó díványra. Kövérek arcán a mindennapos, megszokott derűvel vizsgálta az idős férfit. – Olyan képet vágsz – mondta kötekedő éllel – mint aki a világot hordja vállain.

– Jó neked – sóhajtott Kicsi Imre, – se kicsi, se nagy élsz mint Manci Hevesen.

– Cseréliünk – rántott a vállán Harsányi.

– Könnyű ezt mondani – zsörtölődött a tanácselnök – azt a huszonöt évet is vállalnád, amennyivel több vagyok nálad?

– Mاید ha boldog lennék – nevette el magát Harsányi – Semmi kedvem megiárni a frontot, a hadifogságról nem is szólvá. Mondd, Imre bátyám, milyen volt az a csanálleves?

– Hagyj engem békén a csalánlevesse! – kezdett méregbe jönni Kicsi Imre.

– Az idő tette ezt veled – ieavezte meg a fiatalember – neked elvette, nekem mehozta a kedvem. Mióta nem a mezőgazdaságból élsz olyan vagy, mint a városiak. Ha esik, beborul a kedve.

Tojok a fejedre, gondolta Kicsi Imre, és sokért nem adta volna, ha magára hagyja.

Nyílt az ajtó, kopogtatás nélkül.

– Be szabad jönni? – kérdezte a jövevény, lompos, meztlábas asszony, miközben már a tanácselnök asztala előtt állt.

– Mi jót hoztál, Zsuzsi?

– Hoztam?! – az asszony kuncogott – Maga is megéri a pénzét! Hát mit tudnék én ide hozni, legfeljebb magamat.

– Azzal én sokra megyek, mondhatom – élcelődött a tanácselnök.

– Mond valamit – nyelvelt az asszony, nevetésre készülődve – maga már nem sok kárt tudna bennem tenni. Igaz, ugrómókus úr?

– Hát azt én honnan tudjam? – próbált egyhúron pendülni a csélcsep hangulattal Harsányi – Talán kérdezze meg a feleségét.

– Térj a tárgyra, Zsuzsi! – akasztotta meg Kicsi Imre a gyanús társalgást; joggal tartott tőle, hogy csak ő húzhatja a rövidebbet.

A tanácselnök aláírt valamit, pecsétet is ütött a papírra. Amikor becsukódott az asszony mögött az ajtó, kissé felszabadultan jegyezte meg:

– Pocsék szája van. Ez valamikor – intett az ajtó felé – jó firma volt, a suhancok nála próbálgatták a szerszámukat. Úgy jártak rá, mint a jó kútra. Mindig tele volt a háza legénnyel, pedig talán már harmincéves is elmúlt.

– Falusi házibuli – mosolygott a téészelnök – A tiszta, szent falu, plusz házi-buli! Jó, nem?

– Minden faluban megokadt az ilyen – dűnnyögte Kicsi Imre.

– Tudod – szolt tünődve Harsányi – miközben ez az asszony itt veled haverko-dott, az jutott eszembe, hogy nagy a demokrácia, talán kicsit több is a kelletténél. Nem gondolod, Imre bátyám? No, ne érts félre – sietett magyarázkodni – a demokráciát én tisztelem, becsülöm, de azért mégis. Ami sok, az sok. Hát honnan veszi a bátorságot ez az ázott veréb, hogy – például engem – csak úgy uk-muk-fuk leugrómókuszozzon. mi? Meg ahogy veled beszélt. Hát tessék ezeknek parancsolni. Kiröhögik az embert, bizonyisten kiröhögik. – Harsányi belelendült mondó-kájába – Tegnap is... Kerékpározok végig a falun, látom, hogy a kocsmá előtt ott áll négy szekér. A falhoz lököm a bicajt, bemegyek. A négy fogatos ott tērsz-kezik a pultnál, nagyban isszák a sört. Elöntött a méreg. Rájuk szólok. De a szentségit maguknak, hát azt hiszik, így is jó lesz?! A lovak kinek az abrakját fal-ják, mi?! Hát azért nyomjuk mi beléjük a takarmányt, hogy a kocsmá előtt ácsorogjanak? Mit gondolsz, mit válaszoltak? Az a nagypofájú Csépes rám-meresztí azt a vadölő szemét, és odaszól a kocsmárosnak: Jancsikám, még egy kört! Rávágok tekintetemmel a kocsmárosra. Az habozni látszik egy pillanatig, hol rám, hol az emberekre les, és mintha én ott se lennék, kitölti a négy korsó sört. Hát tessék, ez valóságos tekintélygyilkosság. A Büntető törvénykönybe en-nek is helyet kellene szorítani.

Kicsi Imre felderült, határozottan jólesett neki, hogy azok a derék magyar emberek úgy kiosztották Harsányit. Küzködve a nevetéssel, ezt mondta, nem kis megrökönyödéssre:

– Csak azt kaptad, amit megérdemeltél.

Harsányi értetlenül hápogott, csapkodva karjával, ami csak fokozta Kicsi Imre jókedvét. Felöltött benne, mit mondanak a parasztok Harsányira. „Aranyásó”. Hogy honnan vették, a csuda se tudja, de hogy fején találták a szöveget, az biz-tos. Valóságos legendák keringenek Harsányi jóvedelméről. Minden hónapban ezeröttszáz forintot hoz neki a postás, a téesztől kétezer, meg a háztáji árpa, mindig árpában veszi ki a járandóságát, tizenégy mázsás átlagból, mázsáját háromszázötvenével adja el a faluban. Felveti a pénz, még a bőre alatt is pénz van. És az egyik ivászatán elköpte, ha megszedi magát, „angolosan lelépek”. Prémium, meg a többi, miközben ő érje be ezerhatszáz forinttal, ráadásul lehord-ja a parasztot, mintha valami ispán vagy mi az isten lenne.

Várta, térjen magához Harsányi, készülődött a harcra, bebizonyítandó, hogy a fogatosoknak volt igazuk. Az előtte volt elnökkel fog példálózni, aki ugyan nem végzett egyetemet meg az esztét is elitta, de azért értett az emberek nyelvén. Ugyanilyen, szakasztott ugyanilyen esetnek volt a szemtanúja. Akkor három fogat-os támasztotta a pultot. Bejött az elnök, végigméri őket, és mondja: szoltam a kapásoknak, állatgondozóknak meg a többi fogatosnak, hogy ma szentheverdei-napját ünnepeljük jöjjenek ők is a kocsmába. A három koma elröstellte magát, megtörülte a száját és ment dolgára. Hát valahogy így, vagy még találóbban kel-lett volna szólania ennek a Harsányinak is.

A téeszelnök legyintett.

– Nem vitatkozom veled, Imre bátyám. Legyen a tiéd a vastagabb vége. Hidd el, van annyi sütnivalóm, hogy tudjam: az én funkcióm maga a megtestesült ellentmondás. Munkaadó és munkavállaló vagyok egyszemélyben, azoknak kell parancsolnom, akik egyben munkaadóim is. Ha egy kicsit megemelem a hangom, mindjárt a fejemhez vágják: mit ugrál, azokon akar táncolni, akik megkeresik magának a kenyeret? De ők sem mentesek az ellentmondásoktól. Gondold csak meg, Imre bátyám, mire megy a tagoknál a játék? Minél több munkaegységet szeretni. Ahhoz persze nincs eszük, hogy belássák: maguk alatt vágják a fát. Ha a munkaegység felhígul, csökken a részesedés, az egy munkaegység értéke. Ha rajtuk múlna, úgy megnövekedne a munkaráfordítás, hogy az egységre csak rajcárok jutnának. De hát ez már közgazdaságtan, amihez te annyit értesz – Harsányi hirtelen elhallgatott. megnézte Kicsi Imrét, s bár dac feszítette, nem fejezte be sítéssel monológját – szóval annyit értesz, mint én a te munkádhoz.

– No, béküliünk ki – nevette el magát Harsányi – Volt már ma valami a szádban? – kérdezte.

A tanácselnöknek nem volt nehéz észrevennie, hogy most speciel nem valami útszéli viccet akar elcsattantani az önértetén. A fiatalember lapos pálinkás üveget húzott elő zsebéből.

– Húzd meg, Imre bátyám!

Meghúzta.

Harsányi szeme és az ablak közé emelte a visszanyújtott üveget, és mosolygásba csomagolt fintorral mondta:

– Jó huzatod van.

– Hát nem azt mondtad, hogy húzzam meg?!

Nevettek.

– Tudsz hallgatni? – kérdezte Harsányi titkolózón, az elnökre függesztve tekintetét.

– Hát már hogy kérdezhatsz ilyet?! – haragudott meg Kicsi Imre.

– De még az asszony előtt is?

– Ne bosszants már!

– Nem szeretném, ha „közkinccsé” válna az eset – Harsányi hangja gúnyosan csengett.

És előadta az éiszakai históriát.

Kicsi Imre asztalra könyökölve hallgatta, s amikor végére ért Harsányi, megcsóválta a fejét.

– Nem hiszem.

– Mit nem hiszel?! – kapta fel a fejét a téeszelnök – Csak nem gondolod, hogy az ujjamból szoptam?!

– Nagy János nem olyan ember.

– Nem értelek, Imre bátyám – Harsányi arca elsürkült – Hát erőnek erejével meg akarsz engem hazudtolni?!

– Dehogyan – szólt békítőle a Kicsi Imre – Az az asszony meghibbant.

– Ne viccelj már – csapkodott Harsányi – a mindenható istennel veretted meg, mert nem akarózt elmenni a nagy leleplezésre. Még azt is mondta, vi-

gyem közgyűlés elé, és rúgassam ki a férjét, hogy a lába se érje a földet. Micsoda egy nő! Ahelyett, hogy hallgatna róla, kikiabálja szégyenét. És ha látod volna a szemét! Brrr. Ez képes kiherélni azt a pasast.

Kicsi Imre széttárta a karját.

– A kutya is jódollgában vesz meg. Vagy hét hónapja férjhez adták a lányukat, mint te is tudod. Megvan mindenük. És tessék. Nem, nem tudom elhinni Jancsiról. – Hirtelen Harsányira meredt. – És kivel van jóban?

– Látod, ezt elfelejtettem megkérdezni tőle.

Kicsi Imre, mielőtt találgatásokba bocsátkozott volna, a téeszelnököt vette szemügyre. Harminc éves, jóltáplált, kell neki a nő, és hátha éppen ilyen alattomos ürüggyel akarja megtudni, ki kapható egy kis olcsó szeretkezésre. Huncutok ezek a városiak. Harsóvin azonban semmi rendellenességet nem tapasztalt, nyugodtan állta vizsgálódó tekintetét.

Valami oknál fogva, elsőnek azok a férfiak jutottak eszébe, akik ki szoktak rúgni a hámból. Kikhez is írtnak? Nem asszonvokhoz, arról nem tud, hogy asszonyokkal próbálkoznának. Vénlányokhoz. Kicsi Imre az ujján számlálta a vénlányokat. Csakhamar mind a tíz ujjja elfogyott, pedig méa tartott volna a felsorolás, tehát az asztalon kopogta. Tizenegy, tizenkettő, tizenhárom. Igen, tizenhárom. No, vegyük talán sorra az özvényeket is, már azokat, akik számításba jöhetnek. Tizenegy hadiözvegy. Az egyik vénebb, mint a másik, nem valóik Nagy Jancsihoz. Várjunk csak! Eav, van eav, hátha ő lesz az...

Kicsi Imre fázósan megborzonoatt.

Eav kisírt szemű lány arra jött elő a homályból, huszonhat év messzisééből. Eav palánkkerítés udvartól való oldalán állt a lány és a deszkák hasitékán át ki az utcára fiavelt. Az utcán lármás lakodalmas nép vonult, a cisánybanda veszettül húzta, a vendégek naavokat rikkantottak. Az általános viasában különösen hatott a sírdogáló lány. Olykor, kinyában, csöpp, formás kezével rápüfölt a kerítésre, s minduntalan ugyanazokat a szavakat ismételte: „Ép eszem, el ne haqvil!” Szép volt a menvasszony, méa szebb a vőlegény, délcen, maas alakítával kirítt a vendégseregéből. Emelt fővel, büszkén lépegetett fiatal felesége mellett, aki iátékosan dörögölözött hozzá, kariáha csimpaszkodott, úav tűnt, nem is a maas lábán meav, férje viszi. A bímészkodók a vőlegény arcát figyelték, s különösen akkor figyelték, amikor a menet elhaladt azelőtt a ház előtt, melynek palánkkerítése volt. A vőlegénynek a szeme se rebhent, egy arcizma se rezdült. Lépései se lettek kurtábbak vagy szaporábbak. És a palánk mögött ott sírt a lány, könnybe lábadt szemmel kukucskált ki a vékonyka hasitékon. Ő mindent látott, őt nem látta senki, csak Kicsi Imre a szomszéd portáról, fejebúbjáig virgózó orgonabokorba rejtőzve nézte a menetet és a lányt. Csordulásig telt szánakozással, de nem mert szólni, félt, hogy megijed a lány, elugrik a palánktól, s miközben befelé szalad a házba, mindenki megláthatja, akkor meg taián oda az ép esze, a fájdalomtól és a szégyentől, hogy leselkedett. Megleste a szeretőjét, aki másnak kötötte be a fejét. Mert nem a szívére, hanem az eszére hallgatott.

Ki tudja, melyik a jobb, tűnődött el Kicsi Imre. Az ember olyan furcsa jószág. Ha a szívére hallgat, az esze berzenkedik, ha meg eszével vezettedti magát, a szíve nem nyughat, évek, talán évtizedek múlva is követeli a jussát, pereli az ész elhamarkodott ítéletét. Így lehet Nagy Jancsival is.

– No, mire jutottál? – sürgeti Harsányi.

– Semmire – válaszolta Kicsi Imre olyan egyértelműen, hogy az elnök nem kíváncsiskodott tovább. Kapta magát és elment.

Kicsi Imre rágyújtott, beállt az ablakba és nézte a megszürcült, esőverte tájat. Mosoly volt arcán, hogy ellenállt a közlékenység kényszerének, mely erőnek erejével rá akarta venni, hogy mondja el Harsányinak az egyetlen lehetséges feltevést. Ha Nagy János valakivel kikezd, az csak Annus lehet, egyedül Annus, senki más, mással ő nem adja össze magát, arra mérget merne venni, és arra is, hogy Annus se fekszik le mással, csak vele, Nagy Jánossal. Lett volna rá oka is, ideje is.

Kovács Anna se maradt pártában, férjhez ment egy magáhozvaló szegény legényhez, akit aztán kivittek a Don-kanyarba és ott is maradt. Annus nem ment férjhez, felnevelte a lányát, aki egy miskolci gyáristához ment feleségül. Történünk idején, bár Annus még csak negyvenöt éves volt, két unokát mondhatott magáénak.

Kicsi Imre visszaemlékszik arra a ricsajra is, ami akkor tört ki, amikor ő, két idegenből jött téesz-szervezővel, kitette a lábát Nagyéktól. Este volt, hát megállt a dufart alatt és hallgatta Juhásznét és Erzsit pörlekedését Jancsival. Árukl a magadét, azt a két négyzögölt, ne a miénket, ne az enyémet, szitkozódott Erzsik. Igen, amit apádtól kaptál, azt vidd a csoportba... Jancsi alig-alig szólt vissza, amit mondott, higgadt, nyugodt válasz volt. Nincs mit tenni, az egész falu belépett, mi se maradhatunk ki, én nem megyek a partra gazdálkodni. Anyósa leködísözte. Erre Jancsi kijelentette, hogy tud ő másképp is beszélni, egyszerűen íthagyja ezt a mocskos bandát, és éljenek, ahogy tudnak. Visszakéri a belépesi papírt, és majd gazdálkodnak rajta ők ketten. Neki a kilenc is páros. Mehetsz, lármázott Juhásznét, mehetsz ahhoz a kódušivadékhoz, a Kovács Annushoz, ahhoz való vagy te, nem gazdalányhoz. Nagy János hangosan felnevetett, aztán azt mondta, hogy bizony jobban járt volna Annussal, akkor megszabadul a kuláklistától, neki elég lett volna az a föld is, amit a földosztáskor kaptak a szegényemberek, és az egészen az övé lett volna. És, mert a felesége is begurult erre, neki is odavágtá: a földedért vettelek el, most már nincs föld, mit szeressek rajtad. Meghalt a gyerek, oda a komaság...

Kicsi Imre ekkor behúnyta a szemét is ijedtében, mert Erzsik a konyha betonjához vágott valamit, ami talán először megjárta a Jancsi fejét is.

Hát igen, elment a föld, vége a szerelemnek is, gondolta Kicsi Imre. Annus, ez az Annus mindig közöttük volt, gondolta szomorkásan. Cifra egy élet lehetett, és csöppet se csodálkozott azon, hogy már Annus a maga testi valóságában is közékük férközött, hiszen ezek a szamarak nem engedték, hogy Nagy Jancsinak egészen kimenjen a fejéből a régi szerelem.

– Szervusz, Annus!

– Jónapot, Imre bácsi! Nagy ujság, mindjárt felírom a kéménybe fekete krétával. Hát hogy talált ide, Imre bácsi?

– Szép vagy – tért ki az egyenes válasz elől a tanácselnök.

– Mint a harmadéves kóró – nevette el magát Annus.

– Most már igazán férjhez mehetnél, egyedül vagy.

– Ugyan, Imre bácsi, kinek kellenék én még, öreg vagyok, mint az országút.

– No, no. – fenyegette meg kedélyesen – az országutat ne emlegesd, azon sokan járnak.

– Csak nem kommandálni jött nekem valakit? – húzta össze a szemét Annus
– Nem is tudtam, hogy a tanácselnökök már ilyenekkel is foglalkoznak.

– Tudod, hogy van, nekünk az a dolgunk, hogy ellássuk az állampolgárt minden földi jóval.

– Én már azt se tudom, milyen annak a jónak az íze.

– Nem vagy még öreg, megkóstolhatod. – jegyezte meg sietve, miközben fürkésző tekintetét az asszonyon jártatta. Annust nem nagyon viselte meg az élet. Úgy látszik, gondolta Kicsi Imre, az ura elvesztése nem okozott neki nagy bánatot. Arca telt volt és hamvasan piros. És a melle, talán rákapott a melltartóra, mint a mai lányok, olyan feszesen áll.

– Olyanokat mond nekem – pironkodott Annus – nem is tudom, miket gondoljak magáról, Imre bácsi.

– Nocsak – sütött ki a nevetés Kicsi Imre ábrázatán – talán még rólam hiszed el, hogy én akarnám neked tenni a szépet? Öreg vagyok én már ahhoz, Annus.

– Hát akkor kit aiánl? – Az asszony komolysága derűre változott – Legyen jó, legyen szép, legyen sok pénze, hogy ne kellessen mellette kapálni, a kocsmát elkerülje, üljön mindig a szoknyámon. – Annusból kipukkadt a nevetés.

– Szeretnél te valamikor valakit – lendült támadásba Kicsi Imre, mert már únta a sok mellébeszélést, és nem szeretett volna üres kézzel továbbállni.

– Ne emlékeztessen az uramra – hült meg az asszony hangja – Elvette tőlem az isten.

– No, jó – torpantotta meg a tanácselnököt Annus keménysége és zárkózottsága. Érezte, elérkezett a beszélgetés ama pontjára, ahonnan csak visszafordulni lehet, kerek perccel nem mondhatja meg, hová akar kilyukadni. Fölvette a hivatalos pózát, és sorolta – Ezt a házat pedig vagy beszereszteted, vagy elméav belőle, és akkor a tulajdonos fiaid becserepeztetni. Rontja a faluképet. Magad is tudod, mennyi turista megfordul erre. A múltkor is hogy fényképezték azok az idegenek, külfországra is elviszik falunk szégyenét.

– Már pedig én ezt nem cserepeztetem be – makacsolta meg magát Annus – Akinek nem tetszik, ne nézzen rá. Nekem így is jó.

– De Annus, ne számárkodj, még hitelt is kapsz rá, kamatmentes hitelt. Meg a kerítést is meg kell csinálni, már majdnem mindenütt van vaskerítés.

– Itt nem lesz!

– Jön a büntetés.

– Azt se fizetem ki.

– Levonatjuk a téeszírodán.

– Akkor nem megyek dolgozni

– És miből élsz meg?

– Nekem már nem sok kell.

– Látod, nem boldogulok veled, makacsokodsz. Ha lenne embered, az mindent megcsinálna.

– De nem lesz emberem – toppantott Annus, kezdett kijönni a béketűrésből
– Ha eddig kibírtam ember nélkül, ezután még inkább megleszek. Majd magamhoz veszem valamelyik unokámat.

– No, tőled se lettem okosabb – mondta Kicsi Imre bosszúsan. Túllépett a konyhaküszöbön, onnan visszafordult, hogy még egyszer szemügyre vegye az asszonyt.

– Mit néz rajtam annyira, talán kormos a képem? – huncutkodott Annus. A tanácselnök legyintett.

– Az isten se ismeri ki magát veled. No, megyek.

Ment és gondolkozott. A feltevés bizonyossága ingoványosnak bizonyult, ez az asszony... Nem létezik, hogy jóban lennének, de hát akkor Erzsi, Harsányi!? Nem zörög a haraszt, ha nem fújja a szél...

Erzsi egész nap nem találta a helyet, amit nem kellett volna azt elfelejtette, amit pedig szeretett volna kiverni a tejéből, nem tágított tőle. Pedig néha mar voltak pillanatai, amikor józan gondolatai támadtak, s amikor az jutott eszébe, hogy „én is venségemre bolondulok meg”, úgy érezte, kivilágosodik körölte minden. Annyi mindent kellett volna csinálnia, hogy mindent fölöslegesnek érzett. Most micsinaljon? Ha mosáshoz lát, elkésik az ebéddel, ha meg főzni kezd, a takarítás marad, pedig olyan ez a konyha, mint a szemétdomb. Legjobb tehát, ha nem tesz semmit – és togta a sámlit, a nagy diófa alá vitte, s maga alá húzott lábbal, tenyerébe ejtett rejjel ült az árnyékban. A lehető legrosszabbat tette Erzsi. Ha elfoglalja magát, rábizza tétováságát céltudatos, immár maguktól is lendülő szerveire, talán megnyugszik, vagy legalábbis megcsöndesedik benne a vihar, melyet egy ostoba félreértés kavart fel lelkében.

Arra kárhoztatta magát, hogy a félelem sötét szomorúságán át tekintsen bele jövődjébe. Mindig érezte, hogy magára maradhat, s a lehetőség elég volt ahhoz, hogy bizonyossággá érlelődjék. A keserű gyümölcs azóta kezdett el nőni, érlelődni élete fáján, hogy vagyanról félvállról kezdtek beszélni az emberek, nyugósnek tartották a földet, s aki csak tehette, igyekezett szabadulni tőle. Erzsi tisztában volt vele, hogy Jancsit nem szerelmével láncolta magához, a földért vette el. Amikor fiatal volt, nem törődött vele. Jancsi jó hitvestársnak bizonyult, sosem érezte vele, hogy csak a földjéért szereti. Először akkor ragadtatta magát csipős megjegyzésre, amikor kuláklistára rakták és egyre-másra kapta a büntetéseket. Okot mindig találtak. Vasárnap délben kieresztette a teheneket, az egyik lepiszkolta a járdát. Csak annyi idő telt el, amíg Jancsi bement az istállóba seprűért, villáért, s mire kiért, a rendőr beírta a noteszába. Ezer forint. Jancsi röhögött kinjában. No, mama, mondta anyósának, a kódis fizeti a szerelem árendáját. Mégér nekem ennyit a maga lánya? Ami pénzt kifizettem már érte, úri dámát vehetnék rajta... Erzsi akkor igen-igen sírt. Jancsi meg is sajnálta, vigasztalta. Ver minket az isten, és még mi is segítünk neki. Nagy bolondok vagyunk. Erzsi, hogy mentse a menthetőt, azt mondta akkor Jancsinak. A bátyád ágrólszakadt szegény ember, mégis ütik, pedig van egy rakás gyereke. Ült is négy hónapot, mert nem vetett el idejében... Rájár a parasztra a rúd, akár kulák, akár szegény.

A perpatvarok lármája kavargott benne, s mindegyikből kivált egy-egy kőszilánk, Jancsi ama megjegyzései, melyek a földért vállalt házasságra vonatkoztak. Mindebből mi másra gondolhatott volna Erzsi, a féltékeny Erzsi, mint Jancsi kaphatóságára a csalásra. Jancsi megmaradt szépnek. erősnek, őt tönkretette a

rengeteg házimunka, a sok kapálás, a küszködés, és az örökös aggódás, hogy egyszer majd bekövetkezik, amitől annyira tartott, Jancsi felmondja a földért vállalt hűséget. Ő azért szerette Jancsit, ami még mindig nem múlt el róla, deli alakjáért, erős két karjáért.

Ült a fa sötét árnyékában, mintha egy tócsa közepében ülne, mely a könynyeiből tamadt körülötte. Mert sirt Erzsí, szemébol kiapadhatatlan forrásként folydogált a könny. Már az arcát se csiklandozta, törületlenül hagyta, hogy a csöppek végigbukdácsoljanak megnervadt arcán, melyen már kezdtek feltünedezni az oregedes ráncai. Negyvenhét esztendő volt.

Múlt az idő. A deli harangszóra felütötte a fejét. Életének megszokott rendje követelőzött. Ilyenkor már meggyúrta a tésztát, a leves készen volt, s ki-kínézett, jön-e már Jancsi, akkor gyorsan a fővo vízbe szorta a tésztát, s mire belépett a konyhába, szedhette ki. Jancsi frissen szereti a tésztát. Most is elnézett Erzsí a kapu felé, taradtan és elgyötörten. Ugy érezte, Jancsi ma nem jön haza ebédre, sot, vacsorára se jön, haza sose jön már.

Erzsí fennhangon felzokogott erre a gondolatra. Ép eszem, el ne hagyj, mo-tyogta ketsegebeesett hangon. Nem, azt ő nem eli tul, ha Jancsi magára hagyja. Mihez kezdene, ramisten, mihez is kezdene nélkül, Jancsi erős karjai nélkül, ölelései nélkül, amikor elszökik tőle múlt-jövo, csak jelenvalóság van, édes-mézes pillanat?! Leste kiviragzik, szíve kiszáll belőle és virágba borult teste fölött repdes százszorszép pillangóként. Oh, hát lehet ezt felejtteni, le lehet erről mondani?! Ha Jancsi elmenne, olyan hirtelen szakadna rá az öregség kilátástalan magánya, nem tudna mit kezdeni életével, elemészténé magát.

Hirtelen eszébe jutott, jó ebédde! kellene hazavárni Jancsit, tyúkot vágna, megtöltené, kifőzné levesnek, utána meg egészben megsütné a sütőben, szép pirosra. Jaj, de szereti Jancsi az egészben megsütött tyúkot, annyira megjön a kedve, még bolondozni is képes, megfogja a kezét és csókolgatja és gügyög, akár egy gyerek. Elugrana a kocsmába, hozna egy korsó sört, leeresztené a kútba a vederben. Nézne egy nagyot, és megint megcsókolná a kezét. Bözsikém! te vagy a legszebb asszony a föld kerekéségén...

Már egészen megnyugodtam, mondta hangosan, mintha valakivel társalogna. Bement, megnézte magát a tükörben. Egyszer össze fogom törni ezt a rohadt tükröt, öntötte el a méreg. Közepe táján hengerelésből származó hiba lehetett, mert amúgyis keskeny arcát durván-furcsán összerántotta, elvékonyította. Ilyenkor, ha úgy sikerült a kép, meg szokott szédülni, miként most is elvesztette egyensúlyát, hogy meg kellett fogóznia a komód szélében. Kicsit lepihenek, elfáradtam, gondolta, s ha pihentem, dolgomhoz látok.

Pillanatok alatt mély álomba merült.

Boldog álma volt. Kiszállt a dunna könnyű hullámaiból és lebegve úszott a falu fölött. Napfény zuhogott rá, szellő kapott gesztenyebarna hajába. Odalent Jancsi állt, egy marék szamáca volt a kezében, és integetett meg kiabált, gyere le, Erzsí, neked szedtem. Ő visszakiabált, gyere te ide, olyan jó itt, olyan jó, szállni. Próbáld meg, hátha neked is sikerül. Jancsi szárnycsapásokat végzett karjával, de nem engedte a föld, erőnek erejével visszatartotta. Nem megy, Erzsí, nekem nem megy. Kacagva kiáltozott vissza Erzsí, neked azért nem sikerül, mert te rossz vagy, nem tudnak a rossz emberek repülni. Nem is igaz, lett keserű Jancsi hang-

ja, jó vagyok, szeretlek. Akkor próbáld meg megint, hátha fog menni. És Jancsi – csodák csodája! – lassan emelkedni kezdett, hófehér ingje lobogott rajta, amint belekapott a sebes, meleg szellő. Összeölelőztek, és hangos halihóval lubickoltak a langy melegben.

ERZSI ZÖREJT NAILOU, a zörejt a valóságból érkezett a tülénezt de az álomban folytatott, szörnyen folytatott. Csenaörök antak egy ego naz előtt, fölfelé rájuk mutogattak, és azt kiabáltak, gyere le, te gyujtogato, na nem jössz lelövünk. Es már löttek is, egy egész sorozat reccsent, és Jancsi hirtelen zuhanni kezdett, kinyujtott karja ketségbeesetten verdesett, arca csupa egy konyörgés volt, fogj meg, ments meg, Erzsi!

Erre telebredt, és akkor durr! Megint löttek. Erzsi kirohant a pitvarba – egy csomo tanyer, ripityara torve, szanaszet a betonon. Az asztalon meg egy tyúk, egy pizok, gazember, aljas tyuk, bojadog almanak tönkretevéje. Ezt megkésesülöd, sziszegte. Az ajtonoz ugrott, pecsapta. A tyuk érezte, halalos veszedelembé került, vadul nekiropült az ablaknak, de az uveg visszavetette. Erzsi lecsapott rá. Ezt megkésesülöd, ismételte. Fogat vicsorgatva lepte, pütölte a szerencsétlen jószágot, s amikor ezt megegelelte, kest ragadott, tekaszabotta. Ugy érezte, megfizetett neki mindenért, a tanyerokért, az álomért, mindenért. A kínjaiért is a tyuk lakolt.

Vacsora lesz belőled, olyan vacsora, amilyent Jancsim szeret, beszélgetett az elejtett tyúkkal. És Erzsi már ismét a régi volt, a szorgos háziasszony. Megnézte az órát. Délután öt. Valami dolga akadhatott Jancsinak, hogy nem jött haza ebédre. Még szerencse, hogy nem jött haza. Erzsi igyekezett elfoglalni magát, nehogy megint belezavarodjon rémes vízióiba. Pillanatra felrémlt benne, hogy hátha annál a ringyónál tudta le az ebédet, de gyorsan a tűzrakásba fojtotta képzelgését. Nem és nem, elege volt a szenvedésből, többet nem enged a gondolatok nyaktörő játékának. Jancsi jó, még mindig jó, megmarad az ő emberének. Az álomban is...

Erzsi sajnálta az álmot. Ha nem zavarja meg az a pizok tyúk, minden bizonynyal jobban végződik. Hiszen olyan szépen indult, olyan igenszépen. Átölelték egymást, csókolóztak, és akkor jött a tyúk a tányérokka, illetve a csendörök a puskájukkal. Jancsi micsoda képet vágott. Erzsikém, drága Erzsikém, fogj meg, leesek! Bár adná a mindenható isten, hogy megint így szólítaná egyszer, és ilyen lenne hozzá az arca. Erzsikém, fogj meg, segíts rajtam, ne hagyj leesen!...

Ha eltörne a lába, no nem nagyon, csak annyira, hogy bicegne utána, ne lenne olyan nyalka, annyira hibátlan. Így másoknak is megakad rajta a szeme, elkívánják tőle, el, a nyomorultak, hiszen még csak ötven éves. Erzsi dühösen maréknyi tollat tépett ki a tyúkból, belevágta a szemetes vödörbe. Szeme kigyúlt. Nem engedem, senkinek se engedem, acsarogta. Úgy vesse rá bárki a szemét az én uramra, hogy kikaparom neki. Nem engedem. Kiontom a belit!

Vadul fenyegetőzött, fennhangon, majdnem kiabálva. Csak akkor hagyta abba, amikor elvétette a mozdulatot, a kelleténél jobban belenyomta a tyúkot a forró vízbe, s az ujja is beleszaladt. Ijedten fújt rá. Az istenit neki, már csakugyan, még csak az hiányzik neken, gondolta, hogy leforrázzam magam. De sok bajom van ma! Hiába, sok fér egy napba, igen sok a kínból, gyötördésből. Vajon hoz-e valami örömet?! No, majd meglátjuk, a vak is azt mondta...

A tyúk kopaszon, sárgán viritott a kendermagos nagytáiban. Erzsi megvereggette a combját, s azt mondta, dófi, Jancsi a tiz ujját is megnyalja majd utána. Pírosra, ropogósra süti, szájaize szerint, hadd teljen a kedve. A sör, persze, a sör, azt sem szabad kifelejteni a vacsorából.

Erzsinek megjött a kedve, egészen megjött, csak az alján maradt kevéske kozma. Bekapcsolta a rádiót is. Slágerek, megint azok az átkozott slágerek; hogy nem tudják megünni. Nocsak, ez mintha neki szólna, mintha neki taláiták volna ki. Boldogság, merre vagy... Ennyi ragadt meg benne a dalból, de az visszhangként verodott ide-tova bensejének kongó ürességében, elszállt, majd ismét visszatért, megallítva kezét két mozdulat között. Hogy eltalálták, tűnődött el, tekintetét a nagy semmire függesztve. A nagy semmire! Micsoda furcsa fogalmak tola-kodnak be az ő életébe. Megannyi elvont eszme, mely tástellenül lebeg, időtlenül és tétován és amikor felhangzik a dal, érezni véli megfoghatatlan valóságát. Boldogság merre vagy? Van-e meg boldogság a föld nagy terein, és őnéki megadatik-e meg, hogy izlelje ezt a különös-kedves gyümölcsöt.

Elhatározta, mindent elkövet, hogy része legyen benne. Küzdeni fog, azokkal az eszközökkel verekszik meg erte, amelyeket már megszokott és mindig hatásosnak bizonyultak. Jó vacsorával, tükörtisztá renddel, mezei virágok illatával ágyaszobájában, es most megpróbalkozik a levendulaszappannal is, tetőtől talpig lemosdik, telveszi tinomtápirású selyem hálóingjét, a száját is kiöblíti, hadd mondja megint Jancsi, olyan jó tejszaga van a szádnak, Erzsikém, kis feleségem... Oh, istenem, mit nem adna erte, ha megint a régi, kedves szavakkal becézne.

Amikor először, legelőször voltak együtt, milyen nagy mafla volt! Jancsi, ez a vadász kibugyolálta a menyecsketáncra felvett kékbabos ruhából, egészen megfosztotta ruhájától, s úgy, de úgy szégyellte magát, kikiabált anyjának. Édesanyám, legalább a kis reklimet tessék bedobni az ajtón! Hallotta, anyja ott kuncog az ajtó előtt, várja, hogy elsírja magát a lánya, hogy aztár. széthordja a faluba, tisztán ment az én lanyom térjhez, nem úgy mint egyesek... Régi szép idők! Boldogság, hol vagy? Merre vagy, létezel-e egyáltalán...

Aranyoskám, édesedett meg a szó Erzsi szájában, miközben a villát szurkálta a tyúk húsába. No, amíg megfő, ellépek a kocsmába.

A lapos üveget is magával vitte, nemcsak a vizeskorsót. Talán egész nap nem volt a szájában étel, éhgyomorra jól jön egy kis pálinka, szegénynek. Vajon hol a csudába csavaroghat...

Helyet szorított magának a pulnál. A férfiak szölongatták. Mi van nálatok. Erzsi, csak nem a legényedet várod? Dehogynem. Aztán mi a neve annak a szerencsés flótásnak, aki ilyen szép asszonyra vetette ki a hálóját? Hát Nagy Jancsi. nem ismeritek talán? Dehogynem ismerjük, már hogyne ismernénk. Az imént láttuk a kertek alatt, egy kisasszonnyal segreverőcskét játszott. Erzsi az élcelődőkre nyújtotta a nyelvét. Le vagytok ejtve, vén trotykosok! Gyorsan kért, hogy ne kelljen hallgatnia az illetlen beszédet.

Erzsi leszegett fejjel, fekete árnyként suhant a házak közt meggyült estében, talpa alatt néha megcsikordult egy-egy kavics. Úgy érezte, mintha a foga közé tévedtek volna a kavicsok, s ott csikorognának. Minden idegesíti ma, vontá le az egyedül lehetséges következtetést.

Valójában azért idegesítette minden, mert félt, rettenetesen félt ettől az estétől. Olyan sokat vár tőle, jót vár tőle, azt várja tőle, hogy helyreálljon lelkében a béke és házába is béke költözzék. Talán többet vár ettől az estétől, mint amennyire egy este képes.

Meggyorsította lépteit. A tyúkra gondolt, mely sárgán virit ki a fazékból, körülötte zsiros lé fortyog, tel-feltünedez egy-egy sárgarépa is, meg a petrezselyem imbolygó zöldje. A konyhát ínycsiklandó illatok töltik be. Gyerünk, lépünk ki, nehogy szétfőjön a tyúk, kibuggyanjon belőle a töltelék, mert akkor már nem az igazi, a leves megzavarosodik tőle. ráadásul a tyúk is összeesik, nem fog olyan szépen mutatni a tepsiben, hogyha az ura elé teszi.

Minden olyan volt, amilyennek útközben elképzelte. A konyha megtelt a leves finom illataival, sárgásan viritott a tyúk, két törött lábát az ég felé lökve. Erzsi megragadta egy tiszta törülővel a lábát, óvatosan emelt rajta. Döfi! Elragadtatva nézte a tyúkot, melyben megdagadt a töltelék, jóllakottan hasadozott. Hagyta, hadd csurogjon le róla a lé, aztán baljával tepsit vett elő a sütőből és szépen belefektette. Zsirt tett alá, aztán be a sütőbe. Megnézte a levesben a zöldséget, megfőtt-e. Meg. Félrehúzta a fazekat, most már nem kell főznie, hadd maradjon ilyen olajosan áttetsző. Így szereti az ura, ha olyan, mint az olaj.

Gyorsan meggyúrta a tésztát, tiszta tojással, vizet nem tett a lisztbe, így marad megfőtt állapotában is kemény.

Kifőzte a tésztát, aztán vizet tett oda, egy egész mosófazékkal. Jól megrakta a tüzet, melegegjen meg minél hamarabb, sose lehet tudni, mikor toppan be az ura, és előtte csak nem vetkezik pucérra, meg különben is, meglepetésnek tartogatja bőrének levendulaillatát. Kikészítette a finomtapintású, selyem hálóinget, bedugta a megvetett ágyba, az ő helyére. Az ura ne vegyen észre semmit, higye azt, hogy minden véletlenül történik úgy, ahogy ő szereti, a kedve szerint.

Kiszaladt az udvarra, ki a kapuhoz, nézelődött, és örvendezett, hogy Jancsi még sehol. Beriglizte a kiskaput – Jancsi úgyis tudja, hogyan kell nyitni, idegennek pedig most kívül tágasabb, semmi szükség ma este idegenekre, s hogy még **véletlenül se** háborgathassák, elengedte a kutyát. Így ni, most már kezdheti a fürdözést.

Először haját mosott, levendulaszappannal. Szárazra törülte a haját, majd új vizet töltött, és beleállt a nagylávóba. Milyen jó lenne egy kád, most elnyújtózna benne, egy kicsit talán szundikálna is. Próbált beleülni a lavóba, de a víz kiszaladt a betonra, felhagyott tehát a kísérlettel. Erzsi még nem volt sovány, ahol párnásnak illik lenni egy asszonyi testnek, párnás volt, előírás szerint, karja se volt elvékonyulva, sőt, térde se volt görcsösen csontos. Csak arcára kellett volna több, bevonni a horpadásokat, elűzni a kísértő ráncokat. A konyha levegőjében az étel kellemes szaga vetélkedett a levendula átható illatával. Egy egész darabot elmosott magán. Sebaj, most nem sajnálja, most az egyszer nem, és a jövőben se fojga sajnálni a rávalót, adni fog magára, hiszen fiatal az ember, kedvében kell járni a férjének, ha nem akarja, hogy elszokjon mellőle. Tudták az urak, mitől döglök a légy, mosolygott magában Erzsi, a paraszttasszony is éljen a jóval, ha telik neki rá. Nekik pedig telik, olcsó a szappan, jó, hogy nem ingyen vesztegetik.

Gondolkozott, talán jobb lenne, ha máris felvenné a hálóinget. Gyorsan kiverte fejéből az ötletet, hosszú, bokájáig ér, egyből kiderülne a huncutság. Se-

baj, majd ügyes lesz, amíg az ember vetkezik, háttal neki, az asztalnál, gyorsan magára húzza, kivirul benne a hófehér párnákon. Jancsi bolondja a rózsaszínek.

Megterített a konyhaasztalon, a legszebb abroszt vette elő, amit még ő varrt lány korában. Úgy terített, mint ünnepnapon szokott, a leveses, mély tányér alá laposat tett, melléje kést, villát, kanalat, bár Jancsi – amilyen nagy paraszt – még a lekváros derelyét is megeszi kanállal, azt tartja, azzal hamarabb. Hát már ő ilyen, ilyen bugris. Hiába, nem volt gyerekszobája.

Erzsi kuncogott.

Minden a legnagyobb rendben, most már jöhet, jöhetne a madárka – a jó-madárka! – készen a kelepce, a szerelem kelepceje. Megnézte az órát. Kilenc elmúlt. Kiszaladt az udvarra, ki egészen a kapuig, aztán még tovább, az útra. Lesett jobbra-balra, meresztette a szemét. A villanyok fényes teltjében fel-feltűnt egy-egy kései járókelő. Nem Jancsi, egyik se ő, messziről megismeri, a járásáról, ahogy a kezét lóbálja maga mellett, mintha mindig masírozna, katonásan.

Erzsi tördelte a kezét. Az járt a fejében, mi lesz vele, hogyha hangulatának omladékos partja megint megindul, rászakad megingott hitére. Istenem, csak most el ne nagyj! Osszekulcsolt kezét az ég felé emelte, melyen megannyi nyugodt csillag hunyorgott, mint le-lezáruló macskaszemek. Jancsi ilvenkor már mindig itthon szokott lenni, régen végeztek az etetéssel, a fejéssel is, az éjjeliőrök veszik át a posztolást a gondozóktól. Hol lehet, jaj, istenem, hol lehet az az ember, csak nem történt valami baja?!

Akaratlanul indult meg, gondolatok nélkül. Már jócskán elhaladt a csordacsapáson, mely a téesz-majort kötötte össze a faluval, amikor eltűnődött fölötte, valójában hová is tart. Megtorpant. Önérzete mállatag épületében mécsvilág gyulladt. Ezt azért mégse engedheti meg magának, egy Juhász-lány nem alacsonyodhat le annyira, hogy egy gyűttment kódisfajzat keresésére indul. Mit mond majd az éjjeliőrnek? Amilyen kötekedők manapság az emberek, még elkezdik szekálni, mi az, Erzsi, féltékeny vagy? Hát nem és nem! Ott törje ki a rossz, ahol van, ő egy tapodtat se megý utána, egy gyűttment senkiházi után, akiből ő csinált gazdát azzal az akaratos természetével.

Erzsi emelt fővel fordult vissza a dűlőútról, kemény szavakat görgetett magában. A bitang, a gazember, a senkiházi! Összeszedi a motyóját, kirakja a ház elé, le is út, fel is út, galambocskám, menj a szemem elöl, ne is lássalak! Mit hoztál a házhoz? Egy váltás fehéreneműt, egy ünnepi és egy hétköznapi ruhát, meg egy pár csizmát. Most kétszerannyit kapsz útravalónak, és sok-sok átkot a fejedre, arra a bitang fejedre. Verjen meg téged a mindenható isten, hogy el tudjad hagyni hites feleségedet, aki mennyit nyelt miattad szüleitől, rokonságátói.

Csendes volt az éjszaka, csendes és nappalian forró. A fák titkolózón susogtak, legyezgetve magukat álmatag lombjukkal. A kutyák is elhallgattak, csak a libák gágogtak fel néha az udvarban, talán egy idegen kutya vagy macska húzott el mellettük, az is lehet, hogy vad előkörök álmai kísértették meg, amikor még szabadon úszkáltak végesincs láposokban és ősszel szárnyra keltek. Valahol, nagymessze traktor dohogott.

A kapuban megállt, rőtámaszkodott a kerítésre és nézett bele az éjszakába, vakon és céltalanul

A falu tenger-csöndjében befelé figyelt, háborgó érzéseit fürkészte, lelkének süllyedő hajójában remények fuldokoltak, könnyben, megáradt sírásban fuldokoltak, és Erzsí szétárta a karját. Istenem, Istenem, nincsen remény!

És Erzsí térdre hull az éjszaka nagy templomában, karcos kavicsok fúródnak levendulaillatú térdébe, a fájdalom azonban fennakadt sejtjei közömbös közegében, nem jut el tudatáig. Homlokát nekiveti a kapu hűvös rácszatának, kezét feje fölé kulcsolja, és alig hallható neszezéssel imába kezd. Nyugalom száll lelkébe, a végzet elrendelt órája megérkezett, fogadjuk hát a csapást megtisztult, imában fürdetett lélekkel.

Én, uramistenem, ki elrendezed az emberek sorsát, te vagy a megmondhatója, mennyit szenvedtem uramért, aki immár elhagyott, tövises utamon hagyott el, öregedésemben hagyott el, vénségemben hagyott egymagamra. Egyedül vagyok teremtett világodban, egyedül, mint a kisujjam, mint a megszáradt kóró, melyet szelek cibálnak. Telem hidege átjár, magányom kietlensége megijeszt. Tedd, uram, én teremtem, hogy el tudjam viselni magányomat, telem hidegét, vagy szólíts magadhoz idejekorán, hogy nyaram elfogyó délutánján borulhassak szent zsamolyod elé bűnös lelkemmel. Tekints le rám, Istenem, szerencsétlen szolgáló leányodra, aki meggyötört lelkével nem tud mire menni, erősíts elesettségekben...

Az asszony imája hirtelen szakadt meg, fény cikkant az égbolton, nagy-nagy magasságban, egy csillag elmozdulni látszott helyéről, fénylőn iramodott át az ég sötét terein. Már-már az Úr jelének vélte volna Erzsí a csillagot, amikor megdördült az ég, a csattanás végighúzott élön és élettelenen, a kapu fémesen meg rázkódott, olyannyira, hogy rémülten kapta el tőle homlokát. Kerekre tágult szeme a falura meredt, a házakra, melyekben a rémület láncreakciója villant gyújtott, egyre-másra fénylettek fel az ablakok. Ajtók nyíltak, szomszédok kiáltottak át egymásnak, ugyan mi a csuda lehetett? Találgatások harsantak, valószínű ismeretterjesztő előadást rögtönöztek az emberek a csillagos mennybolt alatt. Az egyik okosabb volt, mint a másik, fogalmak röpködtek, melyeket Erzsí ugyan hallott, de nem értett. Hangrobbanás, mondta valaki, amit Erzsí különösen furcsált, részeire szedte a szót, és úgy vélte, a hang nem robbanhat fel, a robbanásnak van hangja.

Haragos volt Erzsí. A békétlen világ drasztikusan szólt bele ájtatosságába. Most már lehiggadt, vége a kegyes hangulatnak, mely az ima folytatását lehetővé tenné. Most már valószínű dolgokra kell függesztenie tekintetét, az Isten visszarejtezett a misztérium megfoghatatlanságába.

És belevillant: a tyúk! jaj, nekem, a tyúk azóta szénné égett! Végigtrappolt az udvaron, s amikor belökte a konyhaajtót, már tudta, odavan a tyúk. Bűdös, égett hússzag terjengett a konyhában, némi füst is. Kirántotta a tepsit. A tyúk már nem piros, fekete volt, mint a tűzhely vasa és bűzös gőzök párologtak belőle.

Leroskadt a konyha betonjára, kezébe temette arcát és jajveszékelt zokogás rázta meg egész testét. A tyúk pillanatok alatt átlényegült, már nem a tyúk volt, elvont fogalomként repült ki a tepsiből, maga volt a legfeketebb-fekete bánat, ott verdesett-csapkodott Erzsí feje fölött, gonosz madárként körözött. Erzsí csapkodta arcát csupacsont kezével. Megvert az isten engem, jaj, de megvert! Aztán hirtelen kegyetlen átkozódásba fogott. Oh, hogy az a magasságos isten rohassza meg a disznó gazemberét, az isten vegye el a szeme világát, vegye el füle hallását, ne lásson többet és ne halljon többet. Legyen kitagadott mindenből, ami

jó, forduljon ki a legjobb falat a szájából, csak a rosszra és keserűre legyen étvágya. Másson négykézláb, szarja össze magát napjában háromszor és ne legyen ki tisztába tegyel! Azt a rosszvérű ribancot pedig akassza fel a hohér emberölésért, és holló mondja a szemének, csecse bogyo.

Felpattant. Megragadta a tyúk két elfeketedett lábát, feje fölé lendítette és teljes erővel a földhöz vágta, aztán eszelősen ugrált rajta, rúgta, taposta, és nem emberi hangon üvöltözött, immár teljesen értelmetlenül, indulatai elszakadtak a nyelv fogalomrendszerétől, hangokat hallatott, melyeket már nem lehetett visszavezetni értelmes szavakra, vad, állati hangkitörések voltak.

Kivágta az ajtót és hatalmas ugrással belevetette magát az éjszakába.

A kutya pedig bement és egy szálíg felfalta a tyúk maradékát, még a bent is felyalta utána, majd kiült a tornácra, és jóllakottan, mellső labaira ejtve bozontos fejét, várta haza gazdasszonyát.

Folytatása következik

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.